

{ koaderno } Iker Barandiaran

Gipuzkoarren kritikotasuna (II)

Orain dela hiru urte pasatxo Bizardunak taldekoei egindako elkarrizketa batean honako esan zidaten: «Espainiako ezkertiarrek Boliviatik, Venezuelatik edo gipuzkoarren-gandik ikasi beharko lukete». Bizarrean bai, baina mingainean ilerik ez zuen talde horretako kideak atsekabetuta zeuden erreinu zaharraren kudeaketarekin, eta inbidia sana erakusten zuten Andia mendilerroaren bestaldean berriki martxan jarritako kudeaketa gardenago eta parte hartzaileago ikusita. Antza, orain legealdia bukatuta, Nafarroan argia irteten hasi da kobazulo barrutik; eta, aldiz, gurean AP1eko tunel lodietara itzuliko gara berriro, gardena ez den kudeaketara, alajaina, «Hemen ez da ezer gertatzen», «Guztia dagoenetan utzi», «Ez dugu gauza arrarorik nahi» eta «Juan Carlos Izagirre deabrua da» moduko leloak nagusitzen diren lurralde barera.

Bai, EAJk garaitu du EH Bildu Gipuzkoako Foru Aldundian, Donostiako Udalean eta lurraldeko zenbait udal garrantzitsutan; hala da. Ez dira emaitza onak koalizioarentzat, baina ezta nagusitu den atsekabearen parekoak ere. Indar oso garrantzitsua da oraindik ere, herritarren babes garrantzitsua daukana. Gainera, EH Bildu osatzen duten alderdiak tamalez (edo ez) ohituta daude aginte postuetatik kanpo lan egiten, eta ehunka traba eta oztopo aurre egiten. Eta, horren guztiaren gainetik, koalizioak beste inori ikusi ez diogun autokritika publikoa egin du.

Askok eta asko sinetsita geunden orain dela lau urtekoa olatuaren ertz bat zela, baina ez espresuki haren gaina zenik. Askotan esan ohi da, egiteaz gain, egiten duzula erakutsi behar dela; eta zergatik egiten duzun ere gehitu nuke nik, hori izan baita nire ustetan gabezia handiena. Egiten duzuna esplikatzea eta esplikazio hori jendea-ri helaraztea. Eta horretan datza pertzepzioaren muina. Zer pentsa, esaterako, agintaldi hasiera-hasieratik Donostiako Udalerako kudeatzeko estilo hurbilagoa eta parte hartzaileagoa eramateaz gain, hiriburuetako auzoei meretzitako –eta aspaldi huts egindako– arreta eta atentzioa eman dien Juan Carlos Izagirre alkatea gipuzkoar askorentzat deabruaren parekoa dela jakitean? Zer ondorio ateratu daiteke adibide horretatik? Bada, gehiengo handi batek ez dituela zuk, nik eta beste askok kontsumitzen

ditugun hedabideak jarraitzen; eta iturri ia bakarra dutela iritzia sortzerako orduan.

Parametro horietan bakarrik uler dezaket Greenpeace berak asteon txalotutako atez ateko sistemak gizartearen zati batean sortutako mamua; hainbeste, EAJ eta PSOE, mota guztietako gezurrak erabilia, inoiz ez bezala jendea mobilizatzeko gai izan direla. Ondorioz, orain EAJk boterea berreskuratu duen herrietan *txintxilikaixo* famatuak kaleetatik berehala kendu beharko ditu sistema jasanezin honek etsita harakiria egindako herritarren ehunka eta ehunka gorpu koloretako plastikozko poltsatan jaso nahi ez baditu. Hainbeste sufritzen ari dira giza-joak!

Eta, orain, txantxak aparte –txantxa baita gutxieneko orden eta gizalege ohiturak aldatzeko norma bat gezur-ekin eta beldurra medio arma elektoral gisa erabili izana–, pentsatu nahi dut aipatutako azken hori eta EH Bilduren zein beste ekimen txikiagoen kontra existitzen den informazio-blokeo itzela baino arrazoi gehiago daukela Gipuzkoan botoetan atzera egiteko.

Horri lotuta aspaldiko gogoeta bat etortzen zait burura, eta jakin arren EH Bildu alderdi eta sentsibiltate

EAJ eta PSOE, mota guztietako gezurrak erabilia, inoiz ez bezala jendea mobilizatzeko gai izan dira

gehiagoz osatuta dagoela, horra hausnarketa: ezker abertzalea deritzona osatzen dutenek zenbat dute ezkerreko-rik? Gure Euskal Herria txikia eta zabala da zentzu askotan eta denetatik aurki daiteke, baina, zenbait kasutan, eta, esaterako, Debagoiena bertan, ez dakit benetan ezkertiarrek garen. Herri honetan abertzale izateagatik «zerga» handia ordaindu behar izan dute askok, eta, kasu batzuetan, norberaren aldetik asko jarri behar da. Agian, horregatik, egoerak bultzatuta ezkerrekoa izate horri ez zaio hainbeste erreparatu. Eta orain, Gipuzkoako Foru Aldundiak ongizatearen alorrean, zergatan, ondasunen kontrolean, birziklapenean eta ingurumenean, besteak beste, aurrerapausoak eman dituenen, esango nuke alde batera utzi ditugula pentsaera eta idealak gure pribilegioen eta erosotasunaren mesedetan. •

Batirtze Cabello zein Mikel Goenaga euskal herritar-
rrak dira, baina Nepalek batzen ditu. Bertan ziren
pasa den apirilaren 25ean herrialdea lurrikara gogor
batek astindu zuenean. Orain, beldur dira jendeak
gertatutakoa ahaztuko ote duen.

Batirtze Cabello irak-
asle nafarra Nepa-
len zen oporretan
herrialdea suntsitu
zuen lurrikara ger-
tatu zenean, Tato-
pani herrian hain zuzen ere. Ira-
kaslea Atarrabian, Nepalera hiru
hilabeterako joan zen. Lurraren
astindua bertatik bertara nabari-
tu zuen arren, hasiera batean ez
zuen pentsatu hondamendia
hain handia izan zitekeenik. Pix-
kanaka, beste bidaiari batzuen
kontakizunari esker, lurrikararen
gordintasunaz jabetzen joan zi-
ren guztiak, eta, ahal bezala, ne-
paldarrei laguntza emateko as-
moz antolatu ziren. Cabellok
Facebooken “Nepal no oficial”
orrialdea zabaldu zuen diru bilke-
ta kanpaina bat abiatzeko helbu-
ruarekin. Jada 9.000 euro eskura-
tu ditu. Nepalen zela, ia 3.000
euro erabili zituen janaria eros-
ten, eta bi herritan banatu zuen
Topakhara hiriko musikari elkar-
tearekin elkarlanean. Euskal He-
rrira itzultzean, hitzaldi andana
antolatu ditu egoeraren berri
eman eta laguntza beharraz
ohartarazteko, montzoi garaia
heldu baita jada Nepalera.

Zerk eraman zintuen Nepalera?
Apirilaren gan abiatu nintzen.
Himalaia mendikatea ezagutu
nahi nuen, nire betiko ametsa
baitzen. Nepalen hiru hilabete
egoteko asmoa nuen. Annapur-
nako trekkinga egin nuen eta he-
rrialdean barna bidaiatzeko as-
moa nuen, bertako kultura eta
giroa ezagutzeko. Aldi berean,
governuz kanpoko erakunde txi-
ki batekin harremanetan nengo-
en. Hori zen nire hasierako ideia.

**Zer iruditu zitzaizun Nepalen
aurkitutakoa?**
Katmandura iritsi eta hurrengo
egunean Pokhara hirira abiatu
nintzen. Baimen guztiak eskatu
ondoren, apirilaren 12an Anna-
purnako trekkinga egiten hasi gi-
nen. Zoragarria izan zen. 800 me-

BATIRTZE CABELLO

IRAKASLEA IRUÑEAN

Irakaslea ogibidez, Nepal ezagutzeko
desira zuen aspalditik. Bertan zela,
apirilaren 25eko lurrikara gertatu zen.
Laguntza sare bat josten hasi zen orduan.

Ainara Lertxundi

«Jendeak Nepal
bere agendatik
kentzen badu,
hondamendia
izango da
beraiientzat»

trotan hasi eta 5.416 metrotan
bukatzen duzu. Paisaiari nahiz
kulturari dagokionean, oso anitza
da Nepal. Trekkinga bukatzeko bi
egun faltan, lehenengo lurrikara
gertatu zen, apirilaren 25ean. Ni-
rekin zeudenak beraien enbaxa-
dekin ipini ziren harremanetan.
Nire burua apur bat galduta ikusi
nuen une horietan. Pokharara jai-
tsi ginen eta lurrikararik gertatu
ez balitz bezala zegoen dena. Erai-
kinak Katmandukoak baino sen-
doagoak dira eta hiria bera harri
gainean eraikita dago. Katmandu,
berriz, harea gainean eraikita da-
go eta uhin sismikoa azpitik pa-
satzean eraikinak bota zituen.
Sentsazio benetan arraroa izan
zen. Jakin badakizu zerbait larria
gertatu dela, eta lurrikara bera
sentitu duzu, baina ez genuen
hondamendirik ikusi gure ingu-
ruan. Hiria normal-normal zego-
en. Iaz, Ekuadorren nengoela, lu-
rrikara bat izan baita. Ez nuen
pentsatu ere egin Nepaleko lehen
lurrikara hark halako txikizioa
eragingo zuenik. Egun horretan,
erabateko normaltasunez jokatu
nuen; bazkaldu, siesta egin... Tato-
pani izeneko herrian geunden;
tato beroa datokiko hizkuntzan
eta *pani* ura. Arratsaldea bertako
ur beroko termetan igaro ge-
nuen. Itzultzean, erabat jota zeu-
den Danimarkako gazte batzue-
kin topo egin genuen. Haiek
gertatutakoa kontatu ziguten. Or-
duan hasi gienen benetan jabe-
tzen egoeraren larritasunaz. Txi-
leko bikote batekin, argentinar
batekin eta Bartzelonako neska
batekin nengoen. Lehenik eta
behin, enbaxadara deitu genuen
informazio eske. Bartzelonako
neskak eta nik Gobernu espaino-
lak Indian duen kontsularekin
hitz egin genuen. Pokharara joa-
teko esan zigun, leku segurua ze-
lako; telefonoaren bateria beti
kargatuta izatea eta janaria nahiz
edaria eskuratzea gomendatu zi-
gun. «Zorte on», esan zigun elka-
rrizketa amaitzean. Harrituta gel-
ditu ginen bere erantzunarekin,

batez ere gainontzeko kideen enbaxaden jarrera eta protokoloa ikusita. Latinoamerikako kideak Katmanduko hotel berean bildu zituzten eta, guri, aldiz, «zorte on» besterik ez zigun esan. Nafarroako mutil baten bitartekari-tzari esker, Pokharako musikari-rien elkarteko kideekin harremanetan jarri nintzen. Hamabost musika taldek osatzen dute. Lan izugarria egiten ari dira kalean kontzertuak antolatuz. Ekainean zehar Nepaleko musika talde ospetsuenek kontzertuak emango dituzte Pokharan.

Eta horrela bururatu zitzaizun Facebook sare sozialean orrialde bat zabaltzea dirua biltzeko.

Facebooken orrialde bat zabaldu nuen, “Nepal no oficial” izenburupean. Bertan grabatutako bideoak, laguntza eraman genuen herrietako argazkiak... topa daitezke. Orain, Euskal Herrian nagoela, Nepaleko egoeraren berri emateko antolatu ditudan hitzaldien gainera informazioa ere jartzen dut, eta bertako kontaktuek irudiak eta argazkiak bidaltzen dizkirate, jendeak ikus dezan zer egiten ari garen emandako diruarekin. Kontu korronte bat zabaldu nuen. 9.000 euro lortu ditut jada. Besteak beste, NUPeko langileek, Tafallako txistulari eta dantzariak, Eunate ikastetxeko irakasle eta ikasleek, nik lan egiten dudan ikastetxeko lankideek eman dute dirua. Baita norbanako askok eta askok ere, noski.

Nola bideratu duzu diru hori?

Bada, ia 3.000 euro Nepal-en bertan nengoela gastatu nituen. Arroza, dilistak, olio, mantak, babesgarriak... erosi eta banatu egin genituen, gehienbat bi herri-tan. Familia bakoitzari janari pol-tsa bat banatu genien, guztiei berdina. Herriko batek, herritar guztien izen-abizenak idatzita zituen zerrenda batean eta banan-banan deitzen joan ginen, familia bera bi aldiz pasa ez zedin. Oso pozik gelditu ziren laguntzarekin. Joan ginen bigarren herrian etxe guztiak erorita zeuden. Hiru asterako janari nahikoa eraman genien. Hiru nepaldar, Granadako mutil bat eta ni geunden. He-

rritarrek oso pozik hartu gintuzten, ordura arte jaso zuten laguntza txikiagoa izana baitzen.

Handik jakinarazi didatenez, kanpin dendak eta bestelako babesgarriak behar-beharrezkoak dira etxerik gabe gelditu diren-tzat, montzoien denboraldia iritsi baita. Bestalde, Pokharako musika-ri elkarteari komunak erosteko dirua bideratu diot. Garbitasun ezaren ondorioz, kolera bezalako gaixotasunak oso erraz zabal daitezke. Hori gerta ez dadin, komu-nen beharrean daude. Egian esan, hamaika gauza behar dituzte.

Nola jokatu dute oro har Nepa-len lurrikara gertatzean zeuden atzerritarrek?

Pokharan geunden atzerritar gehienok laguntza antolatze-ari ekin genion lurrikararen ondotik. Ni, esan bezala, aipaturiko musika elkartearekin hasi nintzen elkarlanean, baina nire egoera be-rean zeuden atzerriko beste bidaiari batzuk ere antolatu egin ziren. Beraiekin batera eltxo sa-re-ak erosi nituen, esaterako, eta ho-riek kamioietan antolatu geni-tuen gero banatzeko.

«Turismoak berebiziko garrantzia du Nepaleko ekonomian. Jendeak herrialdea bere agendatik kentzen badu, hondamendia izango litzateke. Nepaldarren hitzetan, laguntzarik onena bertara joaten jarraitzea da»

Beharrezko materiala erosterik ba al zenuten?

Pokharan denetarik zegoen, deus ere gertatu izan ez balitz bezala. Lurrikararen eragina oso eskasa izan zen. Bertako azoketan dene-tatik zegoen. Musikariekin joan nintzen lehenengo aldian, bertan egin genituen erosketak. Bigarren aldian, beste herri batera joan gi-nen bertako ekonomia sustatze-ko.

Ia bi hilabete igaro dira lehen lurrikararik. Hori gutxi ez eta montzoiak gainera dituzte. Zure hizketaldietan laguntzen jarraitzearen garrantzia nabarmendu duzu, denbora pasa ahala gertatutakoa ahazteko arriskua baitago.

Laguntza handia behar dute. Ba-besa da lehentasuna. Hiru hilabe-tez montzoiek gogor jotzen dute herrialdea eta ezin dira egon ba-beslekurik gabe.

Noiz arte mantenduko duzu Fa-cebookeko orrialdea zabalik?

Nire asmoa hitzaldien bidez la-guntza beharra eta Nepal-en egin-dako lana gizarteratzea da, eta, zergatik ez, laguntza zuzenean

eskatzea. Bide asko zabalik daude laguntza bideratzeko. Nirea oso bide pertsonala da. Kasualitatez egokitu zitzaidan Nepal-en egotea lurrikara gertatu zenean. Gorpu-tzak nepaldarrei laguntzea eska-tzen dit. Jendeak dirua ematen duen bitartean izango dut zabalik orrialdea. Suposatzen dut iritsiko dela une bat non ez dudan diru sarrera gehiagorik jasoko. Or-duan, agian, amaitutzat emango dut. Baina oraindik jendea lagun-tza ematen ari da. Mugitzeko eta dirua ahalik eta azkarren bidal-tzeko beharra dute nepaldarrek. Lagundu nahi duenak aukeratu-ko du egokien iruditzen zaion bi-dea. Niri, laguntza zuzenaren bi-dea aproposena iruditzen zait, bertatik bertara bizi izan dudala-ko egoera. Laguntzaren oso zati txikia iritsi da Nepal-era eta Go-bernuak oztopoak ipini ditu. Ho-rregatik, zuzenean laguntza az-karragoa eta eraginkorragoa da. Norbaitek lagundu nahi badu, zu-zenean egin dezala gomendatuko nioke, ahalik eta bitartekari gu-txien erabiliz, alegia. Pokharako musikari-rien elkarteak beharren diagnostikoa egiten du, eta, ho-rren arabera, beharrezkoa erosi eta zuzenean banatzen du. Hori da protokoloa. Ez du zentzurik zuk pentsatzea gauza jakin baten beharrean daudela eta benetan hala ez izatea.

Lurrikarak lurrikara, zer mezu helarazi nahiko zenieke irakurleei?

Hitzaldiak mezu positibo batekin amaitzen ditut. Nepa-etik iristen zaizkigun irudi guztiek lurrikara-rekin zerikusia duten arren, zo-nalde askotan ez du eraginik izan, hortaz, ez dago bertara joateko arriskurik. Turismoak berebiziko garrantzia du Nepaleko ekono-mian. Jendea Nepal-era bidaiatze-ra animatuko nuke. Jendeak he-rrialdea bere agendatik kentzen badu, hondamendia izango litza-teke Nepal-entzat. Beraien hitze-tan, laguntzarik onena bertara jo-aten jarraitzea da. Urte asko beharko dituzte lurrikarak txiki-tutako herriak berreraikitze-ko, baina beste zonalde batzuk ez di-tu kaltetu. Benetan sinesten dut herri eder bat ezagutzeko beneta-ko aukera daukagula.

Argazkiak: Gorka RUBIO | ARGAZKI PRESS

Betidanik zuen noizbait Nepalera joateko asmoa Mikel Goenaga 34 urteko azpeitiarrak. Gertuko egin zaio herrialdea, betidanik ezagutu baititu gurasoen lagunak, mendi kontuak tarteko, hara joan-etorrian. Heriotzarekin lotura zuzena duten pasarteek ere jarri dute Goenaga Nepalera begira.

Betidanik izan omen duzu Nepalera joateko gogo. Azpeititik ez ordea, Australiatik egin zenuen bidaia. Zergatik hartu zenuen sorterritik alde egiteko erabakia?

Ikasketaz arotza naiz, baina bizi honetan uste dut denetarik egin behar dela, eta hala egin dut. Suertez edo ez, hala tokatu zait. Alde egitea erabaki nuen garaian ez neukan loturarik Azpeitian: ez daukat etxebizitzarik, ez hipotekarik... Inori azalpenik eman behar ez niola-eta, kanpora joatea erabaki nuen, jende eta toki berriak ezagutu asmoz. Nepalera joateko asmoa aspaldidanik nuenez, trekking batzuk egin eta jende berria ezagutzeko asmoarekin abiatu nintzen.

Nepalera iritsi aurretik, ordea, geldialdia egin zenuen Australian. Noiz zapaldu zenuen lehen aldiz Nepal?

Pasa den urteko urrian joateko asmoa nuen, baina, azkenean, Australiarako bidea hartu nuen. Bost hilabete egin nituen bertan, eta etxerako bidean jarri nintzenean Nepalén geratzea erabaki nuen. Hilabeterako bisa lortu eta apirilaren 8an hartu nuen lurra bertan.

Katmandun hartu zenuen lurra, baina begirada mendi aldean jarri zenuen hasieratik.

Nepalera iritsi aurretik kontaktu bat egina nuen, eskola batean irakasle bezala zebilen katalan bat. Bestalde, entzuna neukan euskal herritar batek trekkingak egiteko agentzia bat zuela... Nepalén egingo nuen hilabetean trekking pare bat egiteko asmoa nuen; Annapurnako oinarritzko kanpalekura doana edo Everesteko oinarritzko kanpalekurakoa,

MIKEL GOENAGA EZENARRO

Lurrikarak harrapatu zuen Nepalén, tatuaje bat egiten ari zela. Arduratuta dago herrialdeak izan dezakeen etorkizunaz, baina bueltan izango da, ziur.

Aimar Etxeberria Korta

besteak beste, helburuen artean nituen.

Trekkingik ez, ordea, azkenean. Hala hobe?

Bost egun egin nituen Katmandun hiriko txoko ezberdinak ezagutzen. Pixkanaka, ordea, Annapurnako oinarritzko kanpalekura gerturatu nahi nuen. Autobusa hartu eta Pokhara hirira abiatu nintzen. Herrialdearen mendebaldean geratzen den hiria da eta bertatik Annapurnako trekkingaren zirkuitu osoa egiteko aukera dago. Pokharan nintzelarik, osasunez ongi eta trekkinga egiteko behar nuen baimena erosita, eguraldi txarra sartu zen. Goizetan argituta esnatu ohi zen eguna, baina orduak aurrera egin ahala okerre- ra egiten zuen eguraldiak. Horrenbestez, mendira ez joatea erabaki nuen. Pentsatu nuen mendia hor egongo zela gero ere, eta aurrerago denbora izango nuela itzuli eta trekkingen bat egiteko. Hori hala, Katmandura itzuli nintzen.

Uste dut tatuaje bat egiteko asmotan ere bazinela aurretik...

Banekien aurrez bertan egotea tokatzen zitzaidan egunetan tatuatzaileen konbentzio bat ospatuko zela Katmandun. Aurretik tatuatzaile estatubatuar

batekin harremanetan jarrita nengoen, tatuaje bat egiteko asmoa nuen eta. Hala, apirilaren 24an iritsi nintzen Katmandura, eta larunbat goizean, tatuatzaileen konbentzioa hasita zegoela-eta, tatuajea egitera gerturatu nintzen.

Tatuajea eta lurrikara, biak iritsi ziren ordea.

Mendira joatea baztertuta, Katmandun nintzen. Hasieran aipatu dudan lagun katalanarekin geratu nintzen larunbat horretarako. Jaiki eta tatuatzaileen konbentzioa ospatzen zen hotelera bidean jarri nintzen, tatuajea egin asmoz. Nepalén egunero mozten dute argi indarra, egunero baina ordutegi ezberdinean. Horregatik, eraikin handiak prestatuta egoten dira bateriak martxan jartzeko, argi indarrik gabe ez geratzeko. Nazioarteko konbentzio bat izanik, jende dezente aurkitzen zen hotelean, tatuajeak egiten horietako asko. Aurrez kontaktua egina nuen tatuatzailearekin elkartu nintzen. Bion artean irudia erabaki eta tatuajea egiten hasi zitzaidan.

Buruz gora etzanda nengoen, eta, bat-batean, argi indarra joan zela sumatu nuen. Arraroa ez zen argi indarra joan izana, bateriak ez aktibatu izana baizik.

«Euskaldunok bereziki lagundu behar dugu Nepal, ohiko helmuga baita guretzat mendizaletasuna medio»

Segundo batzuen buruan lanpara guztiak mugitzen hasi ziren. Tarte horretan blokeatuta geratu nintzen, eta ez nuen erreakzionatu... lurrikara bat zela oharatu nintzen arte. Bizitzan lehen aldiz pentsatu nuen bertan seko geratuko nintzela... Jaiki eta korrika abiatu nintzen. Dena erortzen hasi zen; lanparak, estatutak... Lurra ere mugitzen ari zen eta hankaz gora erori nintzen.

Korrika abiatu zinela diozu, baina nora?

Eraikinean aurkitzen ginen guztiok –milaren bat edo izango ginen– hotelaren kanpoko aparkalekuan bildu ginen. Hainbat pertsona zeuden zaurituta, baina ez zegoen hildakorik. Niri, suertez, ez zitzaidan ezer gertatu. Aparkalekuan denbora luze joan zen, bizpahiru orduko kontua izanagatik ere. Une batez hotelera sartu eta etxera deitzea lortu nuen, jazotakoaren berri izan zezaten. Amarekin hitz egin eta gutxira telefono sare guztia erori zen.

Nola igaro ziren lurrikararen ondorengo orduak?

Hiriko toki seguruenetako batean ginela esan ziguten, eta hainbat turista eramán zituzten autobusean gu ginen tokira. Shock egoera zen nagusi bertan, eta ez jakintasun handia zegoen. Nire ostaturia hiriaren beste aldean zegoen, eta hara itzuli nintzen larunbatean bertan. Ostatura bidean, kaleetan zehar igarotzean, hasi nintzen jazo zenaren dimentsioa ulertzen. Lurrak mugitzen jarraitzen zuen, eta jendeari laguntzera joanez gero zeure burua jartzen zenuen arriskuan.

Ahal zen bezala, ostatura iritsi nintzen. Eraikina ondo zegoen, baina barruan ezin genuela egon esan ziguten. Ostatuaren kanpoaldean elkartu ginen, beraz. Orduak aurrera egin eta inolako informaziorik gabe jarraitzen genuen. Gaua ere ahal zen moduan igaro genuen, kalean, lurrikararen erreplikak jarraitzen zuten bitartean.

Igandea eder argitu zen, baina egoera surrealista zen, pelikula

Argazkiak: Jon URBE | ARGAZKI PRESS

«Iritsi bezain pronto izan nuen sentsazioa izan zen aspaldidanik ezagutzen nuen herrialde bat zapaltzen nuela. Beso zabalik hartu ninduten Nepalen joan nintzen toki guztietan»

batean ginela zirudien. Jende asko bere kabuz aireportura alde egiten hasi zen, baina hura gain hartuta zegoela eta, asko itzuli beharrean suertatu ziren. Igande eguerdian, baina, beste lurrikara bat egon zen; txoriak mugitzen hasi ziren eta segituan nabaritu genuen zer zetorren. Kale erdian jarri ginen zutik, elkarri heldu eta bertan aguanta-tu genuen.

Noiz eta nola lortu zenuten Nepaldik irtetea?

Lurrikara izan eta egun batzuetara jabetu ginen komunikabide espainiarrak esaten ari zirela hegazkin bat jarriko zigutela New Delhira, bertan baitzegoen Jose Manuel Garcia-Margallo Atzerri ministroa, handik Madrilera eramateko. Hori entzutean, Espainiako enbaxadara bertaratzera erabaki genuen. Oso ondo hartu gintuzten, eta janaria eta guzti eman ziguten. Jende gehiago etortzekoa zela ohar-tarazi, eta, behin guztira zenbat ginen ikusita, itzulerako hegaldiaz hitz egiten hasiko ginela esan ziguten.

Itzulera ez zen, ordea, espero edo nahi zenuen bezain erraza eta azkarra izan...

Egunek aurrera egin ahala adierazi ziguten hegazkin bat izango

genuela, baina 150 pertsona ginela eta hegazkinak New Delhira bi buelta egin beharko zituela aurreratu ziguten. Aireportua, ordea, erabat gain hartuta zegoen. Jendea uholdean joan zen bertara herrialdetik atera nahian, baina askok hirietara itzuli behar izan zuten aireportuan ezer egitekorik ez zeuketela ikusita.

Komunikabideetan Espainiara eramango gintuztela esaten ari ziren bitartean, baina, guri New Delhin utziko gintuztela esan ziguten. Orduan, jendea komunikabide espainiarretara deitzen hasi zen, egoeraren berri emateko. Azkenean, lortu genuen New Delhitik Madrilera hegazkina jartzea. Indiako hiriburuan egun bat igaro eta 47 pertsona itzuli ginen Madrilera. Lurra hartu orduko bertan geneukan zain Atzerri ministroa, eta argazkia atera behar izan genuen berarekin.

Zer-nolako egoera utzi zenuen Nepalen? Eta zer sentsazioekin egin zenuen Euskal Herri-rako bidaia?

Pobrezia galanta dagoen herrialdea da Nepal. Ezin dut ulertu nola den posible jendeak –turismo bidez batez ere– hainbeste diru uzten duen herrialdea izanik gero diru hori non geratzen

den ez jakitea. Bestalde, iritsi bezain pronto izan nuen sentsazioa izan zen aspaldidanik ezagutzen nuen herrialde bat zapaltzen nuela. Bertako herri-tarrak oso irekiak dira, dena emateko prest dagoen jendea da. Beso zabalik hartu naute joan naizen toki guztietan. Herrialde pobrea da, ordea. Eta gertatutakoa gertatu ondoren, are okerrago geratuko direla iruditzen zait. Erabat atzera gera daitekeen herrialdea da, eta txarrena jendea gertatutakoaz ahaztea dela iruditzen zait. Lurrikara pasa berri, montzoiaren garaian sartuko dira laster, eta ez dakit nola egingo dioten aurre guztiari. Pena handiz utzi nuen Nepal, nahiz eta bueltatzeko asmoa daukadan.

Bueltatzekotan zarela diozu. Noiz eta zer asmorekin itzuliko zara Nepalera?

Bueltatzeko asmoa daukat, baina ez dakit noiz. Montzoiaren garaian sartzera doaz eta... Hala ere, laguntza eman behar dugula iruditzen zait, bestela oso gogorra egingo zaie eta montzoi garaiari aurre egitea. Gainera, iruditzen zait euskaldunok modu berezi batean lagundu beharko genukeela, ohiko helmuga izan dugulako Nepal gure mendizaletasunaren ondorioz. Hemendik jende asko joan ohi da Nepalera, espedizioak direla, trekking egiteko... Eta pena izugarria litzateke gertatutakoa ahaztea. Horregatik, gertatutakoaz ez ahaztea laguntzeko modu bat izan daitekeela uste dut. Gertatu dena gertatu ez balitz Nepalera joateko asmoa zuten horiei guztiei esango nieke euren asmoekin aurrera egiteko eta Nepalera bidaiatzeko.

Aipatu dugu elkarriketaren pasarte batean lurrikara izan zen uneen tatuaje bat egiten ari zela Mikel Goenaga Katmanduko hotel batean, bertan tatuatzaileen konbentzio bat ospatzen ari zela-eta. Bada, erabaki dugu tatuajearen historia bere horretan uztea, airean lagatzea amaitu ote duen ala bere horretan utzi duen, patuaren kontua delakoan.

Difteria kolektiboa

Koldo Sagasti

Girona aldean difteriak kutsatutako haur baten aferak alarma guztiak piztu ditu iritzi publikoan. Ustez, duela 30 urte desagertutako izurriteak haren kontrako txertorik jaso ez zuen umea jo du, eta ondokoengana ere hedatze-ko arriskua dago. Bakterioak ongarriztatuta-ko eremua topatu du Kataluniako eskualde hartan, izan ere, bertan haurren %3 gaitz infekziosoaren aurka txertatu gabe daude; ez munduan leku askotan bezala txertoa esku-
ra ez dutelako, gurasoek seme-alabei immu-
nizazioa ukatzea erabaki dutelako baizik.

Haurren txertaketaren aurkako iritzi ko-
rrontek gero eta jarraitzaile gehiago dauz-
ka ustezko terapia alternatiboen aldeko

hautua egiten dutenen artean. Gustu guz-
tietakoak daude, oinazea begi ninian ira-
kurtzen dizutenetik hasita, minbizia medi-
tazioaren bidez sendatzen dutenetara arte. Baina sineskeria horiek guztiek, “alternati-
bo” abizena eransten badute ere, komune-
ko ezaugarriak dauzkate betiko erlijioekin: ez dago sendabidearen eraginkortasuna bermatzen duen zantzu zientifikorik, sinis-
tu egin behar da, eta kito; eta ez dute onar-
tzen haien dogmak kolokan jarriko dituen kritikarik, kritika hori arrazoibide zientifi-
koz jantzita badago ere.

1553an kristauek sutan erreta hiltzera kondenatu zuten Miguel Servet zientziala-
ria, odol zirkulazioaren berri ematera au-

sartu zelako; Galileo Galilei ere gaitzetsi egin zuen Eliza Katolikoak, 1633an, orduko sineskeria geozentrikoak ezbaian jarri zi-
tuelako. Pentsaera zientifikoak beti eragin ditu susmo txarrak, buruari eragitea baino erosoago egiten zaigulako itsu-itsu sinis-
tea, pentsaera kritikoak inguratzen gaituen errealitatea kolokan jartzera eramaten gai-
tuelako. Serveten garaietan inor gutxi au-
sartu zen izainen bidezko tratamendua za-
lantzan jartzera, eta milaka lagun hil ziren odolustuta. Gaur, munduko txoko honetan behintzat, gaixotasunari aurre egiteko tres-
nak ditugun pribilegiatuetakoak gara, bai-
na sinesterrazagoak egiten zaizkigu izai-
nak, haurrak odolusteraino. •

Iraungitze data

Mirari Martiarena

E kaineren 13an da San Antonio egu-
na, mundu guztiak daki santu ho-
nen bueltan ospatzen direla festak Euskal Herriko hainbat txokotan, Ereñozun, Errezilen edo Urkiolan adibidez. Hau irakurtzen ari zarela imajinatu, ohitu-
rak dion bezala, Urkiolako meteoritoaren inguruan bueltaka ari direla Euskal Herriko neska zahar eta mutil zahar guztiak. San Antoniori eskatzeko senar edo emazte on bana, abestiak dion bezala. Baina noiz jar-
tzen zaio pertsona bati eta bereziki emaku-
me bati “neska zahar” etiketa?

Zenbat urte nituen galdetu zidan orain gutxi 70 urteren bueltako gizon batek. 29 egiteko nituela esan nion. Bigarren galdera

ea mutil-lagunik banuen. Ez zen bere bu-
ruan beste aukerarik sartzen nonbait. Eran-
tzun hori nire baitarako gorde eta ezetz erantzun nion. Gizonak irribarretsu jarraitu zuen: «Urtebeteko epea duzu orduan no-
bioa bilatzeko, 30 urtetik gorako emakume-
ak gizonoi ez zaizkigu gustatzen». Berriz ere isilik geratzeari hobe zela pentsatu eta irriba-
rre egin nuen. Ez nion esan bera bezalako bat ondoan izatekotan hobe nuela bakarrik egon edo ea bere emazteak oraindik 30 urte zeuzkan.

Badirudi gizarte honetan 30 urteren buel-
tan bikoterik ez izatea delitua dela. Bereziki emakumeontzat. Ai gu gaixook, babestuko gaituen inor gabe. Bakarrik egotera konde-

natuak. 30 urtera arte eskaparatean gaude-
nak, 35 urtera arte beherapenetan eta 40 ur-
terekin almazen ilun batean gordeak eta baztertuak. Inongo printze urdinek ez gai-
tuelako aukeratu bere gazteluko neskame izateko. Ez diogulako nonbait San Antoniori senar on bat eskatu behar beste aldiz edo Urkiolan ez ditugulako mareatu arte buel-
tak eman. 30 urtetan jarri zidan iraungitze data 70 urteko gizonak, baina ez da adin kontua horrela pentsatzea. Nire adin buel-
tan ere sumatzen baititut iraungitze data horrekin kezkatutakoak eta niri begira hori pentsatzen dutenak. Ustez gaindituta behar zuten ideiak eta aurreiritziak 2015eko San Antonio egunean oraindik ez dira iraungi. •

NEKAZARITZA ETA ELIKADURA EKOLOGIKOA

Elikagai ekologikoak, planeta zaintzeko modu eraginkorra

Dagoeneko inork ez du zailtzan jartzen poloetako izotzak urtzen ari direla. Gero eta ezagunagoa egiten zaigu ere biodibertsitatearen galera areagotzen ari dela landare, animalia, narrasti eta intsektu espezie ugariaren desagertapenarekin. Horiek eta beste asko aldaketa klimatikoaren erakusleak dira, ingurumenari ematen diogun tratu desegokiaren ondorio zuzenak, alegia. Ingurumenak daukan garrantziaren kontzientzia handituz doa, eta horren erakusle iragan berri den ekainaren 5a izan zen, Ingurumenaren Nazioarteko Eguna. Urtero ingurumenaren babesera, bizitzaren ematen digun etxe handi honen zaintzara eskainitako eguna da aipatutakoa.

Planetaz arduratzeko modu eraginkor bat elikagai ekologikoak ekoizti eta kontsumitzea da, elikagaiok naturaren ibilera errespetatuz ekoizten baitira. Izan ere, beren produkzioarako ez da ez ongari kimikorik, ez pestizida kimikorik, ez herbizidarik ez eta hazi transgenikorik erabiltzen. Eta horren ondorio, ekoizpen ekologikoak, ingurumena babestuz, kalitatezkoak eta osasuntsuak diren produktuak eskaintzen ditu. Ildo horri jarraituz, Galdakao-Usansolo Ospitalea eta Gurutzetako OSI Ezkerraldea Enkarterriko Unibertsitate Ospitalea mundu mailan ospatzen den Ingurumenaren Nazioarteko Eguna batu ziren berriro, ekainaren 5ean beraien menuak bertoko elikagai ekologikoekin prestatuz. Lehenengoak 2010. urtetik darama ekimen honekin bat egiten. Bigarrenak, aldiz, 2013tik. Elikagai ekologiko hutsaz osatutako menuak eskaintzeaz gain, egunean zehar ingurumenaren zaintzarekin lotutako ekintza ezberdinak antolatuz zituzten.

Kontuan hartzeko moduko erronka izan zen: Gurutzetako Unibertsitate Ospitaleak 850 menu eskaini zituen, 80 aldaera ezberdinekin, pazienteen beharrei erantzuteko. Kafetegiak berak ere elikagai ekologikoekin prestatutako menua eskaini zuen. Ospitaleko sukalde zerbitzuak, dietetikako zerbitzuaren babesarekin, elikagai ekologikoekin prestatutako plater tradizionalak eskaintzea izan zuen helburu, pazienteen

zein kafetegiko bezeroen artean elikadura ohitura osasuntsuak bultzatu asmoz. Ahalik eta neurri handienez, tokiko ekoizleak izan ziren ziurtatutako produktu ekologikoak hornitu zituztenak (Arabako Lautadako garbantzuak, Karrantzako jogurtak, Zeberioako okela...).

EUSKAL OSASUN SAREAN, AITZINDARIA

Galdakao-Usansolo Ospitalea, bere aldetik, euskal osasun sarean aitzindaria da elikagai ekologikoekin lan egiterako orduan, 2010etik postre biologikoak eskaintzen baititu. Lehenengo ekimena Ingurumenaren Nazioarteko Eguna dela eta egin zuten 2010ean. Aurten ere, bosgarren urtez jarraian, 300 paziente ingururi menu ekologikoak eskaini dizkiete. Menua, noski, dieta ezberdinen arabera moldatzen dute. Kafetegiak ere hautazko menu ekologikoa eskaini zuen ekainaren 5ean. Galdakao-Usansolo Ospitalean Eustest enpresako dietista den Estefania Armentiak onartzen duenez, elikagai ekologikoak egokiagoak

dira osasunarentzat, eta, gainera, horiek ekoizteko moduak ingurumenaren babesean laguntzen du. Amaia Llorente Ospitaleko Ostalaritza Zerbitzuko buruarentzat ere, ekimen honekin elikaduraren inguruko hezkuntza helarazi eta tokiko enplegua sustatzen laguntzen dute (gertuko nekazariei erostea lehentasuna da).

Llorenteren ustetan, produktu ekologikoak eskaintzea ospitaleak gizartearekiko duen konpromisoaren adierazle ere bada. Horrenbestez, Ospitaleak, gutxienez, plater ekologiko bat eskaintzen du hilean (ekoizleek eskainitako elikagai kopurua arabera gehiago ere izan daitezke). Fruta eta barazki ekologikoak ENEEKren ziurtagiria duen Mungiako ekoizle bati erosten dizkiote. Llorentek azaldu duenez, gainera, Galdakao-Usansoloko kasuan elikagai ekologikoen erosketak ez du aurrekontua garestitzen. Izan ere, hornitzaile ekologiko batekin modu iraunkorrean lan egiten dute eta denborarekin biezatzat onuragarria den akordioa lortu dute.

Ingurumenaren Nazioarteko Egunean menu ekologikoak eskaintzearen ekimenak produkzio ekologikoak inguru naturalaren babeserako daukan garrantzia argi erakusten du. Gurutzetako eta Galdakao-Usansoloko ospitaleek, egindako apustua erekin, tokiko enplegua sustatu, ingurumenaren sostengarritasuna bultzatu eta elikagai osasuntsu zein zapoetsuak eskaintzen dituzte. Ekimena abiapuntu izan daiteke ospitaleak era iraunkor batean menu ekologikoak eskaintzen hasteko, bai egun puntualetan bai egunerokoan. Hori urte osoan zehar eginez, Ingurumenaren Nazioarteko Eguna ekainaren 5etik harago eramango litzateke. Planetaren zein giza-kion mesedetan, egun guztiak bizi behar direlako ekainaren 5ak aldarrikatzen dituen baloreekin.

Antxon Illaro - ENEEK

Euskadiko Nekazaritza eta Elikadura Ekologikoaren Kontseilua

GALDAKAO-USANSOLO OSPITALEA

Artzabalgo gaina izango du jomugan Aritz Munarrizek datorren larunbatean. | Jagoba MANTEROLA | ARGAZKI PRESS

infraganti

ARITZ MUNARRIZ

Ergoiena udalerriko Dorrao herriko baserri batean bizi da, baina lagunartea eta bizitza Etxarri Aranatzaren ditu. Beriain eta Andiaren arteko paisaia paregabea du etxea, gogoia beti preso diren minkideekin. Datorren larunbatean Etxarritik Artzabalgo gainera hamabi orduz gora eta behera arituko da lasterketan, erronka latz, solidario eta ederrean.

Arreta piztu du heldu den larunbatean dis-pertsioaren kontra eta euskal presoen askatasuna amets Etxarri Aranatzaren antolatu den erronkak. Herritik Artzabaleraino, Maia-tzaren Lehenean urtero-urtero *meyetza* (zuhaitz moztua) eta ikurrina jartzen diren Etxarriko gain enblematikoraino, hamabi orduz gelditu gabe, herrikide eta kirolari ezberdinak lagun, gora eta behera arituko da Aritz Mu-

narriz Igoa, Dorraon bizi den baina kaleko bizitza Etxarri egiten duen 29 urteko mendi korrikalari prestua. Ibilbideak 6 kilometroko itzulian 500 metro gorako eta 500 metro beherako desnibela du; zehazki, aldapan gora 2,5 kilometro eta aldapan behera 3,5 kilometro egin beharko ditu Aritz Munarrizek. Kamera eta grabagailuen aurrean jartzea kosta egiten zaion Aritzek aipatu digunez, «ez dakit zenbat igoera eta jaitsiera egitea lortuko du-dan, ahal diren guztiak, baina

kontua hamabi orduz geratu ga-be gora eta behera ibiltzea izan-go da». Erronka horretan lagun izango ditu hainbat kirolari, etxarriarrak zein kanpokoak, emakumeak zein gizonak, profesionalak zein afizionatuak, profesional izandakoak zein oraindik gazte kategorietan daudenak. Batzuk goraka ariko dira, besteak, beheraka. Aldarri-ka-pena eta kirola, erronka eta ikuskizuna, herri giro polit as-koa bermatuta dago beraz. «Herrian denetarik entzuten ari naiz, burutik sano ote nago-

en eta ze erokeria motatan sartu naizen esaten didate batzuek, besteek, aldiz, zenbat igoera lortuko ditudan galdetzen didate. Egindako kalkuluaren gaineko gal-dera asko egin dizkidate eta gehien-gehienek babesa eta ani-moak helarazi nahi izan dizki-date. Eskertzekoa da hori, oso eskertua nago benetan», diosku Aritzek, baso eta mendien er-dian bizi den korrikalari finak. Ia 1.500 metro dituen Beriain mendi dotorearen magalean eta Andia mendilerroaren babesean bizi da Dorraoko baserri batean, aita, ama, amona eta anaiekin. «Ez dakit menditik hain gertu bizitzeagatik den, basoek eta tontorrek osatutako paisaia eder hauek sortzen didaten lilu-ragatik den edo zergatik den, baina urteak dira mendiez dis-frutatzen hasi nintzela. Azken lau urteotan korrikaka ari naiz, eta, egia esan, esplikatu ezin du-dan zer berezi bat sentitzen dut mendian gora eta behera nabile-nean». Eta bakardadean men-dian korrika dabilenean senti-tzen duen horretaz galdetzean, ziplo erantzuten du: «Bizia ema-ten dit, nolabaiteko askatasun zentzu bat». Ez du, ordea, dena ahaztu eta abstrakziora jotzeko tirantzarik korrika ari denean. «Korrikan gauza dezente pasatzen zaizkit burutik; lana, errutina... albora-tzeko une egokia da niretzat. Gurekin momentu hauetan ez dauden pertsonetan pentsatze-ko momentua ere bada». Dagoeneko kirol esperien-tzien bizkar-zorroa aski bete-a du Aritz Munarrizek. Sara Korri-ka Trail, Beriain eta Anbotoko kilometro bertikalak, Zuzenien bertikala, Olatzagutia-Ur-basa, G2 Haundiak, Apuko Long Trail, Zegama-Aizkorri maratoia eta dezente gehiago egin ditu-eta. Baina, agian, orotan kuttunena herriko ferietan Etxarri bertan egiten den Mendira Joan-Etorria lasterketa da, «parte hartu nuen lehen lasterketa izan zelako». Artzabalgo gainak, bestalde, badu Aritz Munarrizentzat xar-ma berezia, «mendian hasi nin-tzenean beti Artzabalera igotzen nintzen, eta leku honek zinez sentimendu apartekoa pizten

du nire barne-erresuman». Ez du, baina, espresuki prestatu erronka hau. Entrenamendu berezirik ez du egin eta janari mailan ere ez du aparteko ahalegirik egin. «Pasatu gabe baina denetarik jaten dut. Kontutan hartu behar da paraje hauetan urtarrilean eta otsailean ezin dela mendian korrika egin, elurra franko baita. Baina maiatzean Zegama-Aizkorri proba egin nuen, eta, hura prestatzeko hartu nuen sasoia baliatuz Beasaingo G2 Haundiak bezalako frogetan hamasei orduz korrika eginez arituta naizela kontuan hartuz, esan daiteke erronka honi begira ez naizela zerotik abiatzen».

Arbizuko fabrika batean eguneroko zortzi orduz tente lan egiteak, bestalde, hankak eta giharrek dezente kargatzen ditu eta astegunetan ez ohi du luze entrenatzeko aukerarik. «Ordu bat edo bi, eta bale». Astebukaeretan, ordea, pasada handiagoa hartu ohi du entrenatzen, baina, aitortzen digunez, «erronka honi begira ez dut plangintza berezirik egin, ez da hori egitea nire asmoa sekula izan».

Gainera, Artzabalera igoera denak ez dira berdinak izango, eta, aurreikusi duenez, ez du erritmo berebean korrika egitearik izango. «Lagunduko nauten kirolarien arabera izango da. Batzuk sasoi betean egongo dira, besteak aspaldi erretiratutakoak izango dira eta denetara moldatzen jakin beharko dut. Alboan paratzen denaren arabera moldatuko naiz, lagun giroari eutsiz, erronkaren helburua bederatzi, hamar edo hamabi igoera lortzen ditudan ikustea ez dela kontuan hartuta». Hori bai, ez du ezkutatzen bere izaera lehia-korra eta hurrengo baterako, zeinek jakin, irekita uzten du apustu zehatzak egiteko aukera. Hots, Etxarritik Artzabalera ino hamabi ordutan hamar igoera baietz! Edo hamaika, hamabi edo dena delakoak! Ikuskizun geratzen da, bada, errepikatze-kotan heldu den larunbateko erronkak hartuko duen forma.

«Nire buruaren kontrako erronka bat egitea betidanik bueltaka ibili da nire baitan»,

Erronka aurrera ateratzeko anaia izan du lagun. | Jagoba MANTEROLA | ARGAZKI PRESS

diosku Aritzek. Eta zergatik orain eta honelako bat galdetuta argiro erantzuten du: «Euskal Herrian dugun egoera latza da eta Etxarrin bertan bizi duguna ere ez da batere samurra, zazpi herrikide baititugu espetxeetan eta horietako bat nire txikitako lagun-min handia. Lagun bezala, horixe bizi dudala dispertsioaren joko zikina! Etxarri herri txikia da eta denok ezagutzen dugu elkar, familia batean bezalaxe. Preso dauzkaten etxarriarren hutsunea sumatzen da, hutsune mingotsa da, denborak horitzen duen argazki batetik harago doa. Hutsune sentimendu horretatik ernatu da elkartasuna adierazteko ideia».

Eta behin ideia Aritzen gogoa sustraituta, anaiak «guztia aurrera ateratzen» asko lagundu diola aipatu digu. Baita Etxarriko Sare taldeak ere. Ez baita nola-

nahikoa heldu den larunbaterako prestatu duten egitaraua. Aritzen erronkan, kirolari ezagun andana ariko dira, besteak beste, Aitor Zubieta, Aritz Lasa, Peio Martinez de Eulate eta Oskar Lasa pilotari edo pilotari ohiak, Alex Txikon mendizalea, Gorka Karapeto eta Ekaitz Maiz eskalatazaleak, Goizeder Beltza aizkolaria, Mikel Navarro eskiatzalea, Gorka Verdugo txirrindulari ohi edo Aritz bezala mendi korrikariak diren Alfredo Alonso, Aitziber Ibarbia, Nouredin, Joanes Goitisolo eta Imanol Goñi.

Goizeko zazpian ekingo dio erronkari gogobihotz Aritzek, eta, hamabi ordu geroago, arratsaldeko zazpian, akabera emango dio. Artzabalgo mendian magalean bertan paratuko dute «o guinea» eta bertan apartakalekua, zurrupa egiteko barra, musika eta beste izango dira. He-

«Mendian korrika egiteak bizia ematen dit, nolabaiteko askatasun zentzu bat... Dena ahazteko aukera da, baina baita ez dauden lagun presoak gogoan izateko unea ere»

«Etxarrin presoan hutsune mingotsa sumatzen da, eta denborak horitzen duen argazki batetik harago doa; sentimendu horretatik ernatu da menditik elkartasuna adierazteko ideia»

gin kolektiboan. Etxarrin korrika egingo duten bezala, Lasterbidean ekimenak ere babes polita bildu zuen. Bistan da mobilizazio modu honek babesa jasotzen duela, kirolak eta aldarrikapenak, izerdiak eta kausa justu batek atxikimendua batzen dutela. Bereziki gure herri honetan, kirolak eta erronkak duten eraginaren erakusgarri da. Eta presoan egoerak herri psikologian eta norbanakoetan eragiten duen ezinegon edo zirrararen adibide da, gure bihotzetan sartzen den labankada baita.

Ez da gutxiagorako. Urruti gabe, Sakanan bertan, astebururako 10.000 kilometro egin behar baitituzte senide eta lagunak haien seme, anaia, alaba, lehengusu edo lagun presoak bisitatzeke. Diru asko gastatu, istripuak beti mehatxu eta ezinegon eta beldurra altzoan. Baina, dudarik ez, Aritzek egingo duen erronkak berak bezala, Euskal Herriaren luze-zabalean egiten diren milaka ekintza txiki-handiek arindu egiten dute zama hori.

Hitzordua, horrenbestez, jarri ta dago: ekainaren 20an Sakana-ko Etxarri Aranatz herrian. Giro polita, presoan absentsia gertuko presentzia, natura eta erronka, gorputzaldia eta sentimendua bermatuta daude. Hori guztia eta bost zain izango dira, beraz, bertaratzen direnen gustagarri, pertsona eta gustu partikular ororentzat aukeran.

Aritz Munarrirek jarriko ditu gogoa, esfortzua eta izerdia, baina, haren anaiak bezala, herritar talde baten esku-kolpeak posible egingo du amets sortu zen ideiarene gauzapena. Bihotzarekin egindako ekimena, sentimenduak astinduko dituen. Eguraldia eta zortea lagun izan dezatela Etxarrin. Eta zuri, Aritz, animo eta eutsi goiari. Hura ez baita eroriko! •

Mikel Zubimendi

BEHATXULOTIK

Juantxo EGAÑA

Jose MARTINEZ SANCHEZ | BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA

TRENA IRUÑERA IRITSI ZENEKOA

1856ko maiatzean Espartero jenerala Iruñera iritsi zen Iruñea-Tafalla-Caparroso-Zaragoza trenbidearen lanen inaugurazioan buru izatera. Hainbat herritan ez zuten begi onez ikusten trenbidea, Caparroson kasu. Ondorioz, herritik 2 kilometrora eraiki behar izan zuten tren geltokia. 1860an inauguratu zuen Zaragozatik Iruñerako Trenbidearen Konpainiak Nafarroako hiriburuko geltokia. Bertatik abiatzen ziren ibilbidea egiten zuten bi trenak, eta 1865ean Zaragoza-Bartzelona linearekin ere bat egin zuten. II. Gerra Karlistaren baitan, trenbidean kokatuta zeuden hainbat zubi saboteatu zituzten, bai eta ia tren geltoki guztiak erre ere. Iruñeko tren geltokiaren argazkia 1867an hartu zuen valentziarra zen baina Madrilen bizi zen Jose Martinez Sanchez (1807-1874) argazkilariak. Obra publikoen argazkiekin osatu zuen galeria Parisen 1867an egin zen mundu mailako erakusketan aurkeztu zuen.